

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja	10.— K
pol leta	5.— "
četrt leta	2:50 "
posamezna številka po 20 h.	

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
 . . . dvakrat . . . 12 "
 . . . trikrat . . . 10 "
 za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
 Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 7. aprila 1916.

Ob koncu prvega četrtletja t. l. prosimo vse cenjene naročnike in naročnice, naj poravnajo našemu listu nasproti svoje gnotne dolžnosti! Vse tiste pa, ki stoje še izven naših vrst, vabimo, naj stopijo v naš krog in nas podpró z naročitvijo in razširjanjem našega lista! V medsebojni podpori in v skupnem delu je bodočnost slovenskega šolstva in učiteljstva!

Srednjeevropska učiteljska zveza.

Proden zagledajo te-le vrstice beli dan, se bo skoro gotovo že izvršilo posvetovanje zastopnikov učiteljstva centralnih dveh držav, to je Nemčije in Avstrije, ki je namenjeno na dan 25. marca v Breslavi. Na to posvetovanje se snidejo sedaj le zastopniki »Nemškega centralnega učiteljskega društva« (iz Nemčije) in »Nemško-avstrijske učiteljske zveze«.

Predsednik »Nemškega centralnega učiteljskega društva«, tovariš Röhl v Berlinu, je v glasilu tega društva, v »Deutsche Schule«, obelodanil simpatično pisan članek o pomenu in namenu te zveze. Konec članka se glasi: »Deželna učiteljska društva Nemčije in Avstro-Ogrske« ustanove »Srednjeevropski odbor učiteljskih društev«. Ta ima nalogo, da skupno življenje srednjeevropskega prebivalstva s poukom in poučevanjem ljudstva zbuja in krepi in medsebojno razmerje društev čvrsteje zveže. Odbor obstoji iz okroglo 40 članov, ki jih volijo deželna učiteljska društva.

Misel — ki ni nova — je sama na sebi prav dobra, in vsak pravi človekoljub, vsak pravi učitelj, ki ima smisel za pravo

¹ Članek objavimo v eni prihodnjih številki »Učit. Tovariša«. Op. pisca.

človeško vzgojo, mora to misel prav srčno pozdraviti; to je korak, ki nas mora dovesti prej ali slej do lepše prihodnosti.

Glasi »Nemško-avstrijske učiteljske zveze«, »Deutsch-österreich. Lehrer-Zeitung« — ki v svoji letošnji 5. številki prinaša prav dobro pisan članek izpod peresa starega bojevnika Jessena, kjer je dokaj zgodovine nanizane o sličnih poizkusih, kakor ga navaja tovariš Röhl — se ne ogreva posebno za to idejo ter navaja kot glavni zadržek za uspešno delovanje te zveze mnogojezičnost naše Avstrije, češ, delegatje se ne bodo mogli razumeti na sestankih, posebno tedaj ne, če se pritegnejo v to zvezo še naši bojevni zavezniki — Bolgari in Turki. — Iz ravnokar omenjenega članka, ki nosi naslov »Ein weitausgreifender Einigungsgedanke«, pa prav lahko posnamemo, da glasilu »Nemško-avstrijske učiteljske zveze« ne diši posebno načrt tovariša Röhlja, zakaj med vrsticami tega članka se jasno kaže, da izgube pri eventualni izvedbi take zveze avstrijski nemški učitelji svojo veljavo in da bodo vselej preglasovani od svojih slovenskih delegatov. In potem je njih hegemonija izgubljena, zakaj Nemcev v Avstro-Ogrski monarhiji je le 25%.

Ako abstrahiramo vse te predbojne strahove in ako se postavimo na edino pametno stališče, da mora po vojni izginiti vsak do sedaj pogosto prav umetno uprizorjen narodnostni boj — zakaj upamo, da nas bo po vojni sklenjeni mir vendar našel na edino pravem stališču, da se vsak narod razvijaj po svoji individualnosti na podlagi materinega jezika — moramo tolo pozdravljati na dan 25. marca sklicano posvetovanje o ustanovitvi »Srednjeevropske učiteljske zveze«.

Voja nam bo pač zasekala jako globoke rane, ne le na človeški eksistenci in gospodarskem polju, temveč še globlje na duševnem polju. Čim prej bo človeštvo te rane zacelilo, tem bolje bo za njega. — In ravno tej »Srednjeevropski učiteljski zvezi« bo pač pripadala v veliki meri naloga pospešiti celjenje teh zadanih ran. Zakaj tu si bomo pač lahko podali k vzajemnemu delu roke, da bomo tudi lahko uravnali naše šolstvo, t. j. šolstvo slovenskega naroda, po onih načelih, po onih nazorih in vzorih, ki so jih veliki narodi, pred vsemi pač nemški narod, spoznali za dobre ter

njegovi zibelji so ga obdarile rojenice s pesniškim poletom, bistroumnostjo in milosrčnostjo. S temi darovi je tešil pokojnik vse svoje žive dni — svojemu bližnjemu gorje, mu otril s svojo požrtvovalno, nesebično delavnostjo in s svojo milosrčnostjo pekoče solze raz bolna lica.

Kruta usoda ga je določila za učiteljski stan. Maturiral je leta 1874. v beli Ljubljani in je prišel pred 41 leti v belokranjsko metropolo — v starodavni Črnomelj — kot nadebudni mladenič, poln najlepših idealov. Izpit usposobljenja je napravil leta 1876. in je bil definitivno nameščen leta 1878. v Črnomlju.

Tu je dobil tovariša, pokojnega Jeršiča. Z njim je delil kot zvest kolega vse udarce težkega učiteljskega stanu. Bil je svojemu predpostavljenu kolegi vedno veren tovariš brez zavisti, brez sebičnih namenov do njegove smrti. Baš v črnomeljskem učiteljstvu je videlo belokranjsko učiteljstvo najlepši zgled kolegalnosti in medsebojne vzdržljivosti.

Od prvega dne pa do konca dolgih 41 let službovanja je deloval pokojnik kot odgojevalec mladine in izobraževalec naroda na ljudski šoli v Črnomlju po geslu:

šolstvu in njega razvoju najprimerneje. Na ta način stopimo tudi mi slovenski učitelji v areno svetovnih nazorov, da ne bomo tavalji še v temi onih srednjeveških nazorov, ki je z njimi, žalibog, še prepojeno ravno slovensko šolstvo, ko vidijo razni s šolstvom v najožjem stiku se nahajajoči faktorji v šoli te osebo učiteljevo, a ne njega dela; ko sodijo delo najboljših učiteljev po osebi, a ne po uspehih!

Sicer smo imeli slovanski učitelji širino naše drage monarhije že dokaj let slično učiteljsko zvezo, a ker so gotovi faktorji videli v tej zvezi vse drugo, samo tega ne, za kar je bila zveza ustanovljena, se ni mogla pospeti do tiste veljave, do tistega dela, do katerega bi se lahko tako po svojih načelih, kakor tudi po kakovosti izvoljenih delegatov.

V upanju, da dobí ravnokar se snujoča »Srednjeevropska učiteljska zveza« življenske moči, kličemo novovoljenemu pripravljalnemu odboru: Na delo! Živel!

Ivan Šega.

Učiteljstvo in vojna.

Dopis iz Istre.

Tu mislim specialno na učiteljstvo ljudskih šol v Istri, ki mu tudi — sam pripadam.

Krvava borba, ki jo bijejo narodi Evrope, je pretresla ves svet, je omajala temelje mnogim državam in deželam, uničila nešteto rodovin in poedincev. Tudi učiteljstvo Istre občuti — kakor ne bolj noben drug stan — pretežno breme, ki mu ga je naložila ta nesrečna doba na šibke rame. Kraj vsega tega hoče to učiteljstvo nadalje storiti vse in tudi sebe žrtvovati za cesarja in domovino. S ponosom omenjam, kako se je z najvišjih mest priznala učiteljstvu velika požrtvovalnost v borbi za pravično stvar. Rekli so nam celo, da smo se pokazali vredne tistega pruskega učitelja, ki je največ pripomogel k zmagi pri Metz in Sedan . . .

Tako sodijo o nas naši najvišji poglavarji na gosposkem Dunaju.

Avstrijski narodi so že pokazali pred vsem svetom, da v ničemur ne zaostajajo za svojimi nasprotniki. Tako hočejo biti

»Ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!« Bil je vzor slovenskemu učiteljstvu, saj je bil povsod med prvimi neustrašen borilec in neumoren delavec na polju kulture in narodne prosvete. Vse svoje sile je bil posvetil v prvi vrsti mestu Črnomlju in zapuščeni Beli Krajini. Za mesto Črnomelj je izguba Šetine udarec, ki ga bo mesto še dolgo občutilo. Kot mehka, sprejemljiva, a tembolj odločna duša se je pokojnik, čeravno rojen v Mokronogu, popolnoma aklimatiziral v originalnega, gostoljubnega Belokranjca — prav po narodnem reku: »Ne selo po snehi, ampak sneha se mora ravnati po selu!«

Visoko je nosil zastavo patriarhalnega, gostoljubnega belokranjskega življenja. O tem bi vedel povedati marsikdo, ki je bil na Stražnem vrhu v Šetini vinski kleti. Svoje znanec, ki so prišli v Črnomelj, je vabil na dobro vinsko kapljico v svojo klet, ki ni bila nikdar prazna. Postregel je rad tujcu ter ga uvedel v belokranjske gostoljubne šege in navade. Bil je neizčrpiljiv, duhovit govornik in vesel družabnik, pravi tip veselega Belokranjca.

sodobni tudi v vprašanju vzgoje, v šolstvu. Zakaj ako bi zanemarili vzgojo dece naših hrabrih junakov, bi ti — ko se povrnejo k svojim ognjiščem — po pravici rekli: »Mi smo prelivali kri za domovino, a vi ste ji izpodkopavali temelj in jo rušili!« In proklinjali bi nas! . . .

Ali pa more priti do tega? — Da vidimo!

Učitelj je šola! Stanje učiteljev v Istri je bilo že pred vojno neugodno. Da je sedaj hušje, o tem ni treba niti govoriti. Dohodki so isti, izdatki pa mnogo večji. Kako se to dovaja v sklad? Svoje potrebe smo jako — jako skrčili, a razliko najdete v »knjigi dolžnikov« pri trgovcih. Vsi tožijo, celo tudi tisti, ki jim vojna donaja, učitelji pa večinoma molče in se nadejajo. . . . Potožujejo se časih drug drugemu. Ko ne morejo dalje, prosijo, klanjajo se občinskim tajnikom, ki često od gori dol gledajo nanje; učitelji klanjajo tilnik pred kmetom, pred vsakomur, ker želodec, mraz in svet ne prizanašajo. Da, tudi na tisto malo, kar jim pripada, morajo čakati celo tu d i p r e k o l e t o d n i — v teh časih! Pa dočakajo le — en del!

Tako vam je, gospoda, z ljudskimi učitelji v Istri! A učitelj je šola!

No, vendar morete mirne duše polagati najboljši nade v to učiteljstvo!

A vi, bratje in tovariši — ne klonite! Bodite vredni tovariši tistega pruskega šolnika, ki mu v prvi vrsti pripisujejo zmago pri Metz in Sedan! Žrtvujte vse, pa tudi sebe, za cesarja in za to drago domovino! . . .

Vojna.

Danes je molčeč. Upognjeno od teže življenja leži truplo tiho in nemo. V večnem počitku se razkrajajo njegovi zemeljski ostanki. Ali če razpadajo njegovi zemeljski ostanki v tiho in nemo razkrojane, govore tem jasneje njegova dela.

Pokojnik je bil soustanovnik črnomeljske Posojilnice in njen revizor. Bil je načelnik ognjegasnemu društvu več let in mu ostane nepozaben. Ustanovil je v narodno probudo Narodno čitalnico in podružnico Družbe sv. Cirila in Metoda. Obema je bil do zadnjega zdihljaja veren član in požrtvovalen propagator.

In dokler bo raz prijazno solčno reber oznanjala lokomotiva svoje prihode in odhode, bo oznanjala tudi obenem, da je bil Šetina najmožnejši in najdelavnejši član in predsednik črnomeljskega odbora za belokranjsko železnico.

Tudi zgodovina za mesto Črnomelj in okolico bo govorila o uspešnem Šetinovem raziskovanju starin in prazgodovinskih rimskih grobišč. Večino odkritih prazgodovinskih in rimskih ostankov iz okolice Črnomlja, ki so shranjeni v deželni muzeju, je podaril pokojnik temu zavodu. Zato ga je imenovalo Muzejsko društvo za

LISTEK.

V spomin nadučitelju Franu Šetini.

Zakon prirode je neizpremenljiv. Zapisan je od božanstva v vesoljstvu in kakršen je bil v pričetku, tak je in tak ostane: »Rojstvu nasleduje smrt.« V tem zakonu je izrečen božanski princip in izrečena njega obsodba — ki je proti njej vsak rekurz zaman.

Kalup bistva razpade, bistvo samo vstaja k prenovljeni moči ter se z večnim poletom približuje k večnemu božanskemu Pravzroku.

Ta prirodni proces se je v štadiju človeka izvršil tudi nad Franom Šetino, nadučiteljem v Črnomlju. Neizprosna smrt je položila svojo oslobodujočo roko na njegovo ramo ter ga pozvala v onstranske cvetoče livade dne 16. februarja letos ravno ob 12. uri.

Pokojnik je bil rojen leta 1853. v Mokronogu kot sin kmetijskih staršev. Ob